List 31. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. avgusta 1882.

Obseg: Nekaj o ajdi in njenem pridelovanji. — Ohranitev nagnjitega krompirja. — „Polystigma rubrum Tul.“ in „Exoascus pruni“, dve češpljevemu drevju škodljivi glivi. — Ne pozabimo senožet! (Dalje.) — O novi obrtnijski postavi. — Posnetek postave od 26. maja 1882., s katero se povišuje vvoznina ter vvaja porabnina od rudninskega ali zemeljskega olja, kakor tudi preklicuje potrošnina pri vvozu rudninskega olja v kraje razglašene, da so za pobiro potrošnine zaprti. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Zmešnjave v Egiptu. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nekaj o ajdi in njenem pridelovanji.

Mesec julij je poljedelcem v polnem pomenu besede pravi mučitelj. Košnja, žetev, ajdova setev in drugo kmetijsko delo sledi nagromadjeno drugo drugemu brez vsega presledka neprestano in vročina nastaja dan za dnevom vedno hujša, ter težavno delo s svojim pripekanjem po senožetih, travnikih in na polji hudo obtežuje. Čudno ni, da se ob tem času pogostoma med kmetskimi ljudmi razne bolezni kot nasledki prehlada izbudé in prikažejo, kakor: vjed, vročinska bolezen, drtje, zobo- in glavobol, trganje itd., kar vse trenutkoma pride, a le počasi zopet zginjuje. Treba se je toraj varovati prehlada in v vročem stanu ne piti mrzle vode, se vroč ne kopati, ali kakor koli prehladiti se.

Ni pa moj današnji namen, o tem obširneje razpravljati, ampak ker je setev ajde pred nami, hočem o ajdi in njenem pridelovanji nekoliko besedic spregovoriti.

Ajda je splošno poznata rastlina, je ono žito, katero se ne prišteva kot druga žita med bilje ali travje, nego med vozličasto steblovje ali zeljščinato slamje. Njeno slamo imenujemo sploh „ajdovico“. Povsod je znana slovenska prislovica, ki veli: „Temu (ničvrednežu) bilo bi pa dobro z ajdovico pokaditi“. Ajda je za veliko krajev zavoljo njenega obilnega zrnja pravi božji dar in velika dobrota, ker daje ljudém, domačim živalim in kuretnini mnozega in obilnega živeža, pridnim čebelicam pa tečne in koristne paše. Prideljuje se s prav dobrim vspehom tudi še na takih (peščenih in plitvih) zemljiščih, na katerih se drugo žito le slabo obnese; kakor nalašč je za take kraje vstvarjena. Ajda je enoletna rastlina; navadna domača zraste v pokončna stebla nad en čevelj visoka, katera so navadno krvavo-rudeča. Na teh se ob izrastkih vršičev nahaja srčasto in suličasto-ošpičeno perje. Mali, rudečkasto-beli cvetovi njeni nahajajo se na koncu češuljic in vršičev v šopkasto-kobuljasti obliki. Jedro ajdovo obdano je s tremi trivoglato-podolgastimi, črno-rujavimi luskinami, kar mu daje pravo podobo bukovice (bukovega žira).

Memo navadne domače ajde raste pa tartarska ali sibirska v dosti viša stebla; cvetje njeno je zelenkasto in šopasto, zrelo zrnje je ob robovih do malega nazobčano. Ta ajda daje še enkrat toliko pridelka kot navadna domača, je dosti manj kočljiva, proti mrazu skoraj neobčutljiva, se po 3 do 4 leta na istem prostoru prav dobro sponaša, se sama sproti naséva, ker se zrela zeló rada osiplje. Zrnje njeno je pa za moko memo domače dosti slabše, ker ima zeló debele lušine in dosti manj moke, katera je nekako zelenkasta in malo pogrenéva. Po nekod iz sočnatega perja sibirske ajde napravljajo špinačo kot okusno prikuho k mesu. Švedi to ajdo v svojih mrzlih krajih splošno in obilno sejejo. Njena sveža slama (steblovje) daje neko prav lepo rumeno barvo. Testo iz njene moke daje neko prav dobre omehčevalne obloge na gnoječe se torove in búle.

Čeravno ajda gledé zemljišča ni izbirčna, je pa vendar v drugih obzirih, posebno domača, prava kočljivka. Iz začetka zahteva suhega in toplega vremena, pozneje pa gorkega in pohlevnega dežja; če le to ali ono primanjkuje, ni več pravega bogatega pridelka od nje pričakovati. Čeravno sama na sebi negotova, je vendar ajda za veliko krajev prava dobrota — sosebno tam, kjer je zemlja zeló peščena in se v nji drugo žito: oves, ječmen itd. le bolj slabo ponaša. Prav dobro ugajajo ajdi nekateri kraji slovenskih dežel z bolj milim in toplim podnebjem, kjer more se na strnišča ozimine vsejati; tu do jeseni ob ugodnem vremenu dobro dozori, obilo rodi in daje poljedelcu bogato „drugo ali jesensko letino“. Kako krasni pogled nam dajo široka gorenjska, z ajdo obsejana polja ob času cvetja! In kako obilnega pridelka je tu ob ugodnih letih za kmetovalca in čebelarja!

Kolikor je ajda gledé vremena memo drugih žitnih vrst kočljivejša, toliko je v primeri s temi gledé sorte zemlje ali prsti zadovoljnejša in manj zbirčna. Raste in dobro rodi na prodnatih in zeló peščenih ter apnenastih zemljiščih in ne porajta toliko za gnoj — posebno tam, kjer je zemlja primerno vlažna. Dokaz temu je zgornja Radolna med visokimi gorami na Gorenjskem, kjer je zemlja na njivah s precéj debelim apnenim prodom v preobilni meri namešana, na katerih (njivah) se pa ajda (domača) čestokrat prav dobro obnese in daje Radolnjanom lepega in obilega pridelka. Na rahli peščeni zemlji, ako je potrebnega dežja o pravem času, ajda hitro raste in občasno cveté; v bolj vlažni zemlji cveté pa pozneje in je sosebno pozna ali strnišnica pred zgodnjo jesensko slano v nevarnosti. Kakor uže omenjeno, ugaja za ajdovo setev najbolje bolj suhljato, samo na sebi rahlo, ali pa po skrbnem obdelovanji dobro prirejeno in zrahljano zemljišče z južno, proti solncu razgrnjeno lego.

Čeravno ajda le malo potrebuje in je z malim gledé zemlje in gnojila zadovoljna, vendar ne sme nobenemu

zavoljo tega na misel priti, da jej ni prav nobene postrežbe potreba in da nam bode brez truda in prizadevanja obilnega pridelka dajala; tega ne, ker tudi ona ob samem zraku in površno prirejeni zemlji shajati ne more. Ravno tako, če prav v manjši meri kot druge poljske rastline in sadeži, potrebuje in zahteva tudi ajda primernih in potrebnih redilnih in gnojilnih tvarin za svojo rast in dozoritev, za kar naj se ji opustošena zemlja, kamor se ima posejati, pred setvijo primerno tudi pognoji. Če ajdi njivo pognojimo, koristi to tudi pozneje na ajdovišče posejanim poljskim sadežem, ker se s tem zemlja zboljša, njiva pa pod krepko in čvrsto rastjó ajde plevela očisti, ker med krepko rastečo ajdo za plevel prostora ni, ker ga ta toliko kot popolnoma vniči in zaduši. So kraji, na pr. Belgija, kjer v povedani namen kmetovalci prav pogostoma svoje njive z ajdo nasevajo, da jih plevela in glote očistijo. Sosebno travje pernato plevelje ajda iz njive, če je bila poprej ž njim tudi uže vsa preraščena, hitro odpravi. Ob takih prilikah se za ajdovo setev njiva prav močno in dobro pognoji, da more hitro in krepko rasti; kolikor lepša bila je na taki njivi ajda, toliko bolje se pozneje na nji tudi ozimina obnese. Napredni kmetovalci sejejo navadno na ajdovišče rž, katera, če ne še boljše, se vsaj gotovo tako dobro, kot na pošteno prirejenih prahah, obnese in obilnega pridelka daje.

(Konec prihodnjič.)

Ohranitev nagnjitega krompirja.

Ker je dandanes bolezen krompirja tako močno razširjena, pride velikokrat, da ves pridelek gre pod zlo. S takim nagnjitim krompirjem dostikrat ne vé kmetovalec, kam ga uporabiti o tako prilično kratkem času. S početkom ga kuha prešičem, ko je še malo nagnjit, a bolezen (gnjiloba) njegova se kaj naglo širi, tako, da krompir tudi za prešiče ni več, ker ves v prav kratkem času popolnoma segnjije; mora se kar zavreči brez vse koristi.

Nagnjiti krompir se pa lahko brez vseh stroškov nadaljnega segnitja obvaruje v onih krajih, kjer iz češpelj slivovko napravljajo. Znano je, da se velikokrat in vsakrat pri zavednih kmetovalcih spravi ona masa, ki ostane pri kuhanji, destilaciji slivovke, za krmenje prešičev čez zimo in na spomlad, ko je malo krme isti čas za-nje. Tak ostanek destilacije (kuhanja) prešiči kaj radi jedó in tečen je. Ta ostanek pa služi lahko tudi za ohranitev nagnjitega krompirja; spravimo ga navadno v odprte kadi, saj se ne pokvari, in pri porabi je kaj lahko iz posode jemati.

Kadi, v katero hočemo nagnjiti krompir dati, ne smemo do vrha s kuhanjem napolniti, ker veliko prostora krompir vzame. Še boljše pa je, da se najprej nagnjiti krompir nameče v kad ter potem zalije do vrha z mrzlim kuhanjem (ostankom destilacije). Tako spravljeni nagnjiti krompir ne gnjije dalje, ampak popolnoma jenja. Kasneje se opazi, da je krompir kisel, pa vendar ga prešiči kaj radi jedó. Jemlje se ga vsakrat sproti iz kadí, kolikor se ga potrebuje za eno kuhanje. Kuha se nerad, zato ga je treba na drobno razrezati, da se hitreje skuha. Tako spravljeni krompir ostane vse leto dober za krmenje prešičev, in rabi se ga s prav dobrim vspehom, kar veliko odleže. Poskusite kmetovalci, ki imate priliko, vspeh bo dober in gotov.

Josip Urbančič.

Na Slapu dne 23. julija 1882.

„Polystigma rubrum Tul.“ in „Exoascus pruni“, dve češpljevemu drevju škodljivi glivi.

Letošnjo spomlad obetalo je prebivalcem tukajšnjega pohribja češpljevo drevje obilnega in lepega dohodka; bilo je izredno bršeno in ob času cvetja belo, kot bilo bi sè snegom opadeno. Nastalo je pa ob cvetju deževno in burijnato vreme, v kakoršnem so tudi češplje ocvele. Nastavek sadkov bil je pri vsem tem prav obilen in lep; pozneje pričeli so pa sadki divjati in se rožičiti, kakor pravimo: „v kilavce“ iti. Up obilnega pridelka splaval je zopet za eno leto ubogemu seljaku po vodi. Za tukajšnje marljivo ljudstvo je pa to hud udarec, ker so češplje najglavnejši vir, iz katerega se ob dobri letini dobrih denarjev skupiti more. Ta neprilika je pa še tem občutljivejša, ker so bile tukaj uže tri sporedne — gledé sadja — izredno slabe letine.

Čudno je pa to, da bodo ob vodi in po nižavah, koder je ob cvetji in pozneje še precejšnja slana nastajala, tudi letos po nekoliko češpljevega pridelka med tem, ko so više po brežinah, kodar slane ob tem času bilo ni, vsa drevesa (češplje) vsakega sadeža toliko kot popolnoma gola in prazna.

Še druga nadloga je prišla na tukajšnjem pohribji letos čez češpljevo drevje. Pred dobrim poldrugim mesecem pričelo je dobivati listje na češpljevem drevji nemudoma nekako čudno, rudečkasto-rujavo barvo, katera je izvirala od nekih lis enaka barve, koje so se začele na listji prav goste kazati in so vedno veče prihajale. Nasledek temu je, da listje prične rumenéti, ter slednjič črno-rujavo postane, se nekoliko zgrbanči, posuši in prezgodaj odpade. Nekatera drevesa so se uže dosedaj deloma osula, a se še bolj in bolj vsipljejo, kar mora gotovo drevju ob tem času zeló škodljivo biti.

Te žalostne prikazni bile so mi povod, da sem danes teden nekoliko tacega perja in vršičkov odbral, ter jih našemu vrlemu strokovnjaku in učenjaku gosp. Fr. Erjavcu, c. kr. profesorju više realke v Gorici, s prošnjo poslal, da bi hotel reč dobrohotno preiskati in nam rezultat le-sem blagovoljno naznaniti, kar je tudi ta velezasluženi domoljub pretekli teden storil, za kar mu bodi tukaj najiskrenejša zahvala izrečena.

On mi piše od besede do besede tako-le:

„Na Vaše vprašanje drage volje odgovarjam:

Vzrok bolezni na češpljevem listji v Vašem kraji je neka gliva „Polystigma rubrum Tul.“ imenovana. Pomladno vreme je moralo letos razvitku te glive biti pri Vas jako ugodno, ker se je gliva tako nenavadno močno zvrgla. Gotovo je, da je gliva v taki množavi drevju škodljiva, ker se drevo ne more dovoljno hraniti in plodov zvriti, in ker bolno listje pred časom odpade. Gliva se na odpadlem listji na tleh dalje razvija, in dá spomladi tros, iz katerega pri ugodnem vremenu nastanejo nove lise na listji.

Proti tej glivi ni druzega pomočka, nego ogenj. Odpadlo listje naj se kolikor mogoče čisto pograbi in zažge.

Da so češplje pri Vas šle v rožiče, kriva je tudi neka gliva „Exoascus pruni“ imenovana. Ta gliva ni samo na kilavcih, temveč tudi v mladem lesu. Zato ni dosti, da se kilavci pobirajo in sežigajo, nego veje se morajo obrezati do starega lesa (ali enoletne odrastke — mladike — je treba sè škarjami postriči in požgati)“.

Tako je vrli gospod profesor zopet domačim sadjerejcem v dveh zadevah z dobrim svetom na pomoč prihitel. Sedaj vemo, od kod letos tolika nezgoda na češpljevem drevji, katera je samo po tukajšnjih krajih kmetovalcem na stotine goldinarjev lepega dohodka požrla. Ravnajmo se toraj prav skrbno in strogo po bla-

gem nasvetu, da v prihodnje po moči enako zlo zatremo in z božjo pomočjo od sebe odvrnemo. Pred tema glivama je pa drevje „češpljevcev“ dobro varno, ker se na njem letos nikakoršna njinih sledi ne nahaja.

Prem 30. julija.

M. Rant, národni učitelj.

Ne pozabimo senožet!

(δ. π.)

(Dalje.)

Največi del senožet potrebuje gnojenja, oziroma zamakanja.

Najprej spregovorimo malo besedic o zamakanji, — le malo besedic zato, ker je primeroma malo senožet, katere se brez zeló velikih stroškov morejo redno zamakati, pa tudi zato, ker radi priznamo, da imajo naši gospodarji za redno zamakanje še največ razuma, in celó radi izrečemo, da so izmed vseh pravd, katerih število je med Slovenci žalibog preobilo, da so pravde za vodo v zamakanje senožet izmed tistih malih pravd, katere kažejo, da gospodar vé ceniti visoko vrednost vode za zamakanje.

Koj pa moramo omejiti ravno izrečeno pohvalo na vode za redno zamakanje, tedaj na redno tekoče vode, to je vode, ki služijo v to, da senožetim dovajajo za bogato rast potrebne redne mokrote in samo toliko gnojnih del, kolikor se jih v večji ali manji meri v na vadni tekoči vodi nahaja.

Neredno, ampak samo izredno, recimo, ob času deževja, dohajajoče vode za zamakanje senožet nimajo pomena, ker se po sebi razume, da med deževjem travam ni treba še posebnega zamakanja, dežnica ima tedaj le vrednost gnoja, katerega nam prinaša. Se ve, da je gledé gnojne moči velikansk razloček med dežnico in dežnico; ako jo hočemo prav ceniti, moramo vedeti, od kod in kdaj nam prihaja. Prazna je dežnica prav redkokrat, rekli bi: kolikor toliko sama kapnica, vsa druga dežnica ali priteka nam po stezah, potih in cestah, od koder sabo pobira prahu in vsakovrstnih odpadkov od ljudi in živine; druga dohaja nam od gozdov, od koder tudi listja in prsti iz vsakovrstnih drevesnih odpadkov sabo jemlje; še bolj pa je gnojna dežnica, ki priteka od vinogradov in strmih njiv.

Primeroma malo gnojna pa je dežnica ob navadnem deževanji memo one, ki nastaja po hudih nalivih in plohah. Nalivi redno velike škode napravijo po vseh strmih zemljiščih, poberejo vso rahlo prst, gnoj in dosti zemljišč naenkrat ali vsaj polagoma popolnem vničijo. Znano je, da se mora pri strmih vinogradih in njivah redno vsako leto prst nazaj prenašati. Toda veči del tako pobrane gnojne prsti odide za zmiraj strminam, ter dohaja in služi ravninam.

In kaj ima storiti dober gospodar, da reši sebi ali vsaj kraju velike množine po vodi redno odhajajočega gnoja?

Vsak gospodar vé, da je za take hudournike na več krajih treba visokega, dobro ograjenega odtoka, koncu njega prostorne jame, iz katere se ima po vsakem deževji odstraniti došli dobri gnoj, do katerega tak gospodar pride brez truda, brez stroškov, in gnoj, ki vse druge prekosí po dobroti, posebno za gnojenje travnikov. Takega gnoja žalibog naši gospodarji še mnogo puščajo memo svojih senožet in druzega polja splavati po vodi.

Ne zamudite tedaj povsod, kjerkoli memo vaših zemljišč priteka hudournik, ki prinaša kolikor toliko gnoja, prestreči ga z močno ježo in prisiliti ga, da vam pušča vsaj veči del gnoja v prostorni jami! Prepričali se bodete prvo leto, da se vam mali vaš trud bogato povračuje, in ne dvomim, da bo vaš dober izgled k enakemu ravnanju napeljal vse sosede.

O novi obrtnijski postavi.

Govor državnega poslanca gosp. Karola Klun-a, o katerem smo na kratko spregovorilo v zadnjem listu „Novic“, omenja vse odločilne spremembe te postave, zato ga po vsem v naslednjem podamo našim bralcem:

„Slavna gospoda! Nobenega vabila nisem s toliko radostjo sprejel, kakor vabilo obrtnijskega društva kranjskega, vdeležiti se današnjega shoda. Saj ste se zbrali, da se posvetujete o zadevah obrtnijskega stanu, ki je eden najštevilnejših in čigar blagostanje jako vpliva na blagostanje tudi drugih stanov.

To blagostanje pa je odvisno od dveh reči: 1. Od temeljite izurjenosti in pridnosti obrtnikov, 2. pa tudi od državnih postav, ki mu imajo za prospeh njegovega dela in truda dajati potrebno podporo in varstvo.

Našim obrtnikom ne moremo očitati, da bi ne bili v svoji stroki dobro izurjeni, ali da bi pasli lenobo in roke križem držali. Prizadevali so si za strokovnjaško izurjenost, ter so delali od zora do mraka, od mraka do dne. Ako pa pri vsem tem vendar le niso mogli shajati in si prislužiti toliko, kolikor so za svoje in svoje družine vsakdanji živež potrebovali, niso bili tega tolikanj krivi sami, kolikor dosedanje pomanjkljive postave, ki jim niso dajale one pomoči in onega varstva, ki sta za pospeh obrtnijstva neobhodno potrebna.

Zato se je od vseh strani razlegal klic po spremembi sedanje obrtnijske postave. Ta klic je bil tako močen in pritožbe tako splošne, da je vlada l. 1874. in 1877. poskušala vstreči željam obrtnijskega stanu in je bila državnemu zboru izročila dotične predloge. Pa tedanja večina državnega zbora imela je preveč opraviti z raznimi postavami, s katerimi je hotela vtrditi svoje gospodstvo, ter ni imela časa misliti na druge reči ali pa se celó brigati za želje zaničevanega obrtnijskega stanú, ki po svoji večini ni dosti maral za blagre, s katerimi je hotel liberalizem osrečiti našo državo. Na drugi strani pa so bili judje in razni spekulantje, ki so bili najzvestejši privrženci liberaline sisteme, prav zadovoljni s sedanjo postavo, ki jim je dajala popolno svobodo in zato niso hoteli premenjati te postave in s tem škodovati svojim najzvestejšim prijateljem.

Stanje malih obrtnikov postajalo je med tem čedalje žalostneje in klic po rešitvi čedalje glasneji ter je prodrl tudi do najvišega prestola. Ko se je toraj l. 1879. sešel sedanji državni zbor, so naš presvitli cesar v svojem prestolnem govoru med drugimi važnimi nalogami, ki jih bode imel rešiti, omenili premembe obrtnijske postave.

Vlada je tudi zares nedolgo potem zbornici predložila neki dodatek ali novelo k sedanji obrtnijski postavi in zbornica je sklenila za pretresanje tega načrta voliti poseben odsek. Ker se je reklo, da bode imel ta odsek obravnavati tudi premembe havzirskega patenta, izrazil sem v našem klubu željo, da bi me volili v ta odsek, da bi se zamogel potegniti za naše rojake laškega, ribniškega in kočevskega okraja, ki imajo gledé havziranja poseben privilegij. Odsek, v katerem ima konservativna desnica 15, liberalna levica pa 9 zastopnikov, je brez odlašanja prišel do posvetovanja o predloženi noveli, ki je obsegala določbe o obrtnijskih nadzornikih in pomožnih blagajnicah. To je bilo zares prav malo, in večina je obžalovala, da vlada ni predložila cele obrt-

nijske postave, pa tolažila se je s tem, da je vsaj začetek storjen, ki bode zlasti pomočnikom in fabriškim delavcem dobro dejal in da bodo za temi oddelki prišli na vrsto gotovo tudi drugi deli obrtnijske postave. Po pregovoru: „boljši nekaj kakor nič“ lotila se je nemudoma odločenega jej dela.

Vse drugače je ravnala manjšina; ne vem, ali večini ni hotela privoščiti slave, da je pričela prestrojitev obrtnijske postave, ali se je zopet zbala za svoje prej omenjene ljubčke in prijatelje, istina je, da je na vso moč posvetovanje zavirala in vse kriplje napenjala, da bi bila obravnave zavlekla. Ker ni imela druzega vzroka, izgovarjala se je s tem, da ne gre posamezne dele obrtnijske postave pretresati, ampak naj se počaka, da bo vlada predložila popolno obrtnijsko postavo.

Pa to večine ni motilo; pogumno je pričela svoje delovanje in je marljivo nadaljevala. Po petdnevni splošni obravnavi je sklenila preiti v nadrobno pretresanje posameznih paragrafov, katerih je rešila 33. Prišla so v razgovor silno važna vprašanja, kakor določitev, koliko časa naj se dela, o delu žensk in otrok po tovarnah ali fabrikah, o posvečevanji nedelj itd. Vsa ta vprašanja so tako važna in nujna, da bi bilo gotovo veliko koristilo, ako bi bila predložena novela sprejeta in ta vprašanja povoljno rešena. Kar naznani tedanji kupčijski minister Korb, da bode vlada državnemu zboru predložila načrt čisto novega popolnega obrtnijskega reda. To se je na jesen l. 1880. zares zgodilo. Dotični predlog imel je 9 vpeljavnih členov in 10 poglavij s 186 paragrafi, pa 60 členov gledé osnove blagajnic. Lahko toraj je umeti, da je bila naloga obrtnijskega odseka silno težavna, ker ni kar si bodi, toliko postavo pretresti in je ne pretresti površno, ampak temeljito. Toda štel si je v dolžnost, spolniti tolikanj iskrene želje obrtnijskega stanu reči ne zopet zavleči, kakor je bila storila prejšnja večina državnega zbora l. 1874. in 1877.

Glavna skrb, ki je obrtnijski odsek pri tej zadevi vodila, bila je toraj obrnjena na dve reči:

1. Da se postava kolikor najbolj hitro mogoče pretrese in dovrši; in 2. da se dovrši v smislu in po željah izrečenih od obrtnikov samih.

Gledé prve točke mislila je večina, da bode reč najhitreje dovršena, ako se odsek delí v tri pododseke, katerih vsakemu se izroči primeren del obširne postave v pretres. To se je zares tudi zgodilo. Izvoljeni so bili 3 pododseki po 8 udov, in vsaki si je izbral poročevalca, ki je imel staviti svoje predloge in nasvetovati potrebne premembe. Toda ti pododseki niso imeli zaželenega vspeha; posvetovanje kar ni moglo iti spod rok; manjšina je pri vsaki važnejši reči oporekala in zahtevala zaslišanje izvedencev, ali je pa najimenitnejše določbe pustila nerešene, češ, da je treba prej vedeti, kaj da je v tej ali uni reči sklenil kak drug pododsek. Posvetovanje je bilo toraj jako zamudno, in ker je bila večina prepričana, da bode manjšina vse v pododsekih sprožene ugovore in pomislike še enkrat ponavljala v celem odseku in tako reč le še bolj zavlekla, sklenilo se je precej jeseni, ko se je bil državni zbor k zadnji seji sešel, da naj se pododseki razrešijo in naj se za vso postavo voli en sam poročevalec, kateremu naj se pusti nekaj tednov časa, da zamore postavo dobro preštudirati in odseku staviti svoje predloge. Izvoljen je bil za ta silno težaven posel moravski poslanec grof Belkredi, ki je rešitvi tega vprašanja posvetil vse svoje moči, in po neumornem prizadevanji odseku podal svoje nasvete. Odsek je od tistega časa, to je, od konca januarija t. l. do konca maja, izvzemši velikonočne počitnice, imel skoraj vsaki dan seje, ki so po javni seji zvečer večidel po 3 do 4 ure in še več trajale pozno v noč do 10. ali 11. ure. Vendar pa je šlo posvetovanje silno počasi naprej, ker je imela manjšina pri vsaki še tako nedolžni reči svoje pomislike, in jo je obravnavala na dolgo in široko. Večina je sprevidela, da na tak način postava letos ne bode dovršena, ako bode hotela pretresti vse oddelke predloženega načrta, in da bodo morali obrtniki še dalje trpeti revščino in pomanjkanje, ako se reč drugače ne zasuče. Zato je pritrdila nasvetu gosp. poročevalca grofa Belkredija, da naj se letos kot posebna postava državnemu zboru izročé najvažnejši deli predložene postave, ki so tako rekoč temelj in podlaga vsega obrtnijskega reda, drugi oddelki pa naj pridejo na vrsto pozneje.

Mislila je, da je bolje, ako se z važnejšimi rečmi précej prične, kakor da bi morali obrtniki zarad nekaterih ne toliko važnih določeb morda še leta in leta čakati na oboje. Manjšina pa je ostala doslednja ter je še zadnji večer, ko je bila obravnava o prvih 5 glavnih delih ob $^3/_4$ 11. uri dovršena, vnovič (ne vem uže kolikokrat) zahtevala, naj se dovršeni paragrafi ne izročé še državnemu zboru, dokler ne bodo rešeni še drugi paragrafi obrtnijske postave. Ni mi treba še posebej omenjati, da je bil ta nasvèt, kakor vsi prejšnji enaki, od večine zavržen.

Drugo vodilo večine obrtnijskega odseka je bilo, vstreči zahtevam obrtnikom in ravnati se kolikor mogoče po njihovih željah. Te svoje želje in zahteve pa so obrtniki izrazili v mnogih peticijah do državnega zbora, kateremu jih je došlo 383, in na raznih obrtnijskih shodih, zlasti pri velikem shodu na Dunaji 15. novembra l. 1881, katerega se je vdeležilo okoli 3000 obrtnikov iz vseh dežel in raznih narodnosti obširnega našega cesarstva. Svoje želje so izrazili v resoluciji, obstoječi iz 11 točk, ki so jo v prevdarek izročili tudi državnemu zboru.

V vseh peticijah in resolucijah so obrtniki zahtevali premembe dosedanje postave zlasti v dveh glavnih načelih.

1. Vpeljejo naj se obligatorične zadruge, h katerim vsak samostojni obrtnik že sam po sebi pristopi, kakor hitro prične delati na svojo roko.

2. Kdor hoče izvrševati kako rokodelstvo, mora dokazati, da se ga je izučil in ga tudi dalj časa kot pomočnik opravljal.

Ti dve reči ste ravno nasproti dosedanji postavi, ki vsaj dejansko ni velevala obligatoričnih zadrug, in je dovoljevala razna obrtnijska podvzetja slehernemu, ki je hotel, da je le plačal svoj patent. Da so ljudje dobivali vsled tega slabe izdelke, da so pošteni obrtniki imeli neizmerno škodo po takih šušmarjih, da so mnogi taki pričetniki, ki so mislili, da jim bodo kar pečena pišeta usta letela, ako vzamejo patent, čez par mesecev zopet prišli na kant, itd., kaj je to brigalo druge, ki jih to nič ni bolelo? Vsakdo je imel priliko pričeti vsakatero obrtnijo, to jim je bilo dovolj, to je bila največa svoboda, in svoboda je njih glavno načelo, akoravno je ta svoboda marsikaterega spravila na beraško palico.

Zato pa tudi niso hoteli izvršiti 7. poglavja dozdaj veljavne postave, ki veleva obligatorične zadruge. Ko bi se bil dejansko izvršil ta oddelek, bi bile zadruge marsikako napako in zlo odpravile, ki je trlo obrtnijski stan. Zlasti bi obrtnijska svoboda ne mogla tako lepo cveteti in tako žalostnega sadu poroditi. Zato se je pa izvršitev tega poglavja v nemar pustila, kakor da bi ga v postavi ne bilo, razne svobodne zadruge so ostale in nove obligatorične so se mrzile obrtnikom samim, ker je postava zaukazovala, da se imajo raznotera obrnijstva posilno spojiti v eno zadrugo. Tega pa marsikatera obrtnijska zadruga ni hotela, zlasti ako je imela kaj premoženja, ktero bi bilo na ta način prišlo tudi drugim obrtnijam na korist, s katerimi bi se bili imeli združiti v eno za-

drugo. Tako je tedaj postava v tem obziru ostala samo na papirji; hoteli so jo l. 1861 celo popraviti in osnovati svobodne zadruge, ki bi se bile s svobodno obrtnijo bolj vjemale, pa k sreči je dotični predlog zginil iz državne zbornice in se zgubil, da ne vedó kam.

(Konec prihodnjič.)

Posnetek

postave od 26. maja 1882.,

s katero se povišuje vvoznina ter vvaja porabnina od rudninskega ali zemeljskega olja kakor tudi preklicuje potrošnina pri vvozu rudninskega olja v kraje razglašene, da so za pobiro potrošnine zaprti.

Opazka. Začetek veljavnosti te postave je 1. dne septembra 1882.

Glasijo se:

§. 2.

Rudninsko ali mineralno olje, katero se po kraljevinah in deželah v državnem zboru zastopanih zunaj tržaškega colnega izimka izvaja z očiščevanjem (rafinovanjem) in katerega gostota pri toplini od 12 stopinj Réaumur ne prestopa 870 stopinj (tisočin gostosti čiste vode), podvrženo je porabnini po 6 gold. 50 kr. za vsakih 100 kilogramov čiste vage.

§. 4.

Kdor o začetku veljavnosti le-te postave v kaki tistih dežel, za katere veljá, ima zalogo davkovnega rudninskega olja, katera preseza 100 kilogramov, dolžan je čisto težo tega olja in pa kraj in prostore, kjer ga hrani, v treh dneh, računeč od dne, katerega ta postava veljati začne, v to določenim finančnim organom pismeno zglasiti ali naznaniti in tudi porabnino od istega opraviti.

Ako primerno varnost dá, sme se mu porabnina za en mesec do šestih mesecev največ pustiti na počak.

Dokler ta, kateri davkovno rudninsko olje hrani, nima v rokah uradnega potrdila o tem, da je porabnina plačana ali pa na počak puščena, ne sme se isto odnesti iz prostorov, v katerih je hranjeno.

Tisti, kateri trgujejo (kupčujejo) z rudninskim oljem, imajo tudi 60 dni od časa gori povedanega dolžnost, gledé svoje zaloge davkovnega rudninskega olja, če prestopa 100 kilogramov, izkazati, od koga so ga dobili ali pa da je davek opravljen.

Izimljejo se od dolžnosti tega paragrafa podjetniki čiščenja rudninskega olja v oziru na tisto zalogo omenjene vrste, katera se nahaja v prostorih prigledu podvrženih njihovih očiščevalnic (rafinerij).

§. 28.

Po kraljevinah in deželah, v katerih ima moč kazenska postava o dohodarstvenih prestopkih, uporabljajo se na prestopke propisov o porabnini od rudninskega olja določila te kazenske postave, sosebno pa §§. 323 do vštevno 349 iste z dodatnimi ukazili, v kolikor ni pričujoči postavi drugače določeno.

§. 32.

Odmerjanju kazni zarad tega, da se je po meri §§. 4 in 19 zahtevani izkaz o prejemu ali plačanem davku (colu) opustil, naj se brezizimno v podlogo jemlje vsota porabnine, katera prihaja na množino rudninskega olja, gledé katere izkaz ni bil podan.

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Drugo jutro, v četrtek 30. junija, smo bili na vse zgodaj uže zopet na nogah. Ker je imela gostilna v svojem osredji namestu dvorišča mičen perivojček s prijetno senco, v kateri je bilo mnogo sedežev, in je ondi žuborel tudi mal virček, ki je razširjal prijeten hlad, smo se, ker je bilo ponoči v sobah zeló vroče, tu nekoliko ohladili. Prišli so za nami kmalu tudi orjaški Hercegovinci, njihovi gg. župniki (oo. frančiškani) in en vojaški gosp. duhovnik. Vsi so namreč stanovali z nami vred v tej gostilni, in tudi njihovi škof Vuičić, še bolj mlad, jako prijazen in ljubeznjiv gospod. Gosp. vojaški duhoven, čuvši nas govoriti slovenski, pridruži se nam zdajci, rekoč, da tudi njegova mati je Slovenka, iz Štajarskega doma; on pa da je rojen na Hrvaškem, da je duhovnik zagrebške nadškofije in služi zdaj v Hercegovini pri naši avstrijski vojaščini kot vojni kaplan.

Ker je imel gosp. Peterlin neko posebno opravilo pri gosp. kanoniku dr. Črnčič-u, jela sta me nagovarjati in vabiti omenjeni gosp. vojaški duhoven in en g. o. frančiškan (Fra Luka Babić), naj grem z njima v cerkev „Ara coeli“ (po našem: na nebeškem altarji), katero svetišče hočejo Hercegovinci najprej obiskati. (Omenjeno naj bo, da so imeli ostali romarji za vsaki dan svoj posebni program — Poljaki, Čehi in Hrvatje celó natisnjenega — po katerem so dan za dnevom v skupinah obiskovali razne cerkve in druge znamenitosti. Mi Slovenci nismo imeli nič tacega; vsak si je moral narediti svoj program sam, če je hotel, in si ga ravno narediti znal).

Rad sem se toraj vdal povabilu prijaznih dveh gospodov. Najeli smo si fijakarja, peljali se skoz celo dolgo ulico „Corso“, kjer so prve, največe in najznamenitnejše prodajalnice celega Rima. Za milijone in milijone zlata, srebra in druge raznovrstne in dragocene robe je po teh štacunah nakopičene. Konec te ulice vkrenili smo v drugo k desni in kmalu smo bili pred 124 širokimi kamnitnimi stopnicami, ki peljejo gori vrh nekdanjega slovečega „kapitola“. Kapitolski hum bil je eden izmed sedmerih gričev starega Rima; na njem stal je paganski tempelj malika Jupiterja. Kakor sem omenil pri popisu Št. Peterske bazilike, prelit je bil ta malik v kip sv. Petra; tempelj njegov pak se je moral umakniti prelepi cerkvi Marije Vnebovzete, imenovane „Ara coeli“ (nebeški altar) neki za to, ker je vsled starega poročila imel cesar Avgust prikazen, v kateri je videl na nebu svitel altar, na katerem je stala čudovita lepa Marija z detetom Jezusom. Ob enem slišal je neki besede: „Glej altar Sina Božjega!“

K tej cerkvi tedaj podali smo se z gg. tovarišema in obilnim številom Hercegovincev gori po visocih stopnicah. Od zunaj cerkev lepote nima prav nobene; toliko več pa od znotraj. Ladije ima tri. Stranski ste bolj nizki in loči ji od glavne po obeh straneh dolga vrsta na gosto postavljenih (menda 11) marmeljnastih stebrov, ki so bili nekdaj neki podslombe starih paganskih svetišč. Srednja ladija ima namestu oboka strop, ki je z rezljinami tako okinčan in bogato pozlačen, da se ga ni moč nagledati. To lepotijo so neki dali Rimljani napraviti leta 1571. v hvaležen spomin čudovite kristijanske zmage čez Turke pri Lepantu. Sploh je ta cerkev tako lepa, da bi edino za njeni popis potreboval celo polo papirja. Le ene njene posebnosti naj omenjeno

bo, namreč malega okroglega tempeljčka, ki stoji v cerkvenem razkrižji na levi (evangeljski) strani. Postavljen je v spomin na zgoraj omenjeno prikazen cesarja Avgusta; kar je pa še dokaj bolj imenitno, je to, da pod altarjem, ki stoji v osredji te silno mične, prosto stoječe male „rotunde“, počiva truplo sv. Helene, preslavne matere prvega krščanskega cesarja Konštantina. Na tem altarji in na velikem, ki ima silno staro sliko Marijno, sta moja gg. spremljevalca maševala. Razun Hercegovincev in moje malenkosti bilo je le malo ljudí v cerkvi nazočih. Rimljani v tej zadevi ne kažejo ravno posebne vneme; vsaj jaz jih nisem v nobeni cerkvi odveč videl (razun v praznik sv. Petra in Pavla v Št. Peterski baziliki).

Kot neke posebnosti naj tudi o tej in sploh o rimskih cerkvah omenim, da one nimajo stolov (klopi), kakor je to pri nas navadno. Namestu njih je zloženo na določenem kraji mnogo malih in lahkih lesenih stoličev. Vsak si sme svojega vzeti, nesti ga na povoljni kraj in sesti tam, ali pa poklekniti poleg njega. Povedano naj bo dalje, da je cerkvi „Ara coeli“ prizidan velik frančiškanski samostan, v katerem stoluje P. minister general tega reda.

Ko sta bila gospoda odmaševala, smo hodili še nekaj po cerkvi, pregledovaje jo v njenih posamnih lepotijah. Zdaj pride k nam prijazen frančiškanski frater in nas po talijanski vpraša, hočemo li videti „Bambino“. Ker P. Babić ravno ni bil pri nas, nismo umeli, kaj ta beseda pomeni; vendar smo rekli, „da“, češ: bomo videli, kaj nam bo prijazni frančiškan pokazal. Peljal nas je skoz zakristijo v neko zeló mično malo kapelico z lepim altarcem, odprl tabernakelj in vzel iz njega kip neizrečeno ljubkega malega Jezuška, ki je bil napravljen v dragoceno, z biseri bogato ošito obleko. Ko je postavil Jezuška na oltar, povabil nas je, naj ga gre vsak poljubit. Ko smo to storili, dal nam je gosp. frater vsakemu podobico tega Jezuška na dar. (Podpis te podobice se glasí: Miracolosa Immagine del S. Bambino di Aracoeli). Gosp. stotnik vitez Zitterer, ki je bil tudi navzoč, pravil mi je pozneje, da o časih kakih posebnih stisk ali potreb tega Jezuška v obhodu okrog nosijo. Ko smo prišli zopet nazaj v cerkev, peljal nas je gosp. P. Babić še do nekega stebra blizo vélikega altarja, pokazal nam tu neko vzidano kamnito plošo z napisom ter povedal svojim ljudem (Hercegovincem), da je to grobni spominek bosanske kraljice Katarine, ki je po smrti svojega kraljevega soproga (ime mi je odpadlo) živela v Rimu v prognanstvu, stopila v red sv. Klare, umrla v 54. letu svoje starosti, ter je v svoji oporoki kot postavna dedinja zapustila svoje kraljestvo, svoje zastave in grbe sv. Očetu papežu v last. Sploh je ta cerkev tako lepa in znamenita, da naj je noben rimski romar obiskati ne zamudi. Prvotno krščansko svetišče je neki stalo na tem holmcu uže v 4. stoletji, tedaj kmalu potem, ko je bila dobila katoliška vera svojo prostost.

Iz cerkve šli smo z gosp. P. Babićem in Hercegovinci na samostanski dvor, bolje: „Belvedere“ (lepovidek), od kjer smo imeli prelep razgled na mesto. Kakor je bilo čutiti, moral je omenjeni gosp. frančiškan uže prej enkrat biti v Rimu, ker mu je bilo le-todi vse tako dobro znano. Iz „Belvedere“ peljal nas je namreč po drugi, to je, zadnji strani z višine navzdol, in zdaj vgledali smo pred seboj najglavnejše in najznamenitnejše razvaline starega paganskega Rima. Pri dnu kapitolskega griča k desni tik pota vzdigoval se nam je le na pol iz zasipa izkopani slavolok Septima Severa; naprej tje štrlelo nam je iz tal enako razvalinam Herkulanuma in Pompeja mulasto stebrovje starega „Foro Romano“, kjer so njega dni imeli rimski državniki (senatorji) svoje zbore. „Oh, svet, in tvoja slava in mogočnost, kako pač to vse mine!“ — mislil sem si tu.

Od teh razvalin vkrenili smo na levo in zdajci stali smo na drugem, jako znamenitem kraji iz časov in poslednjih dni sv. apostolov Petra in Pavla, pred ječami mamertinskimi.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Požari leta 1879.* Deseti zvezek statističnega letnika naznanja ravnokar uradna poročila o požarih leta 1879. Tega leta nastal je ogenj v 4328 selih, v 5834 hišah in poškodovanih je bilo 12.408 poslopij. Od teh poslopij bilo je s slamo kritih 8083, z deskami 3533, z opeko 701, s škrlavko 82 in s kositrom 3 poslopij. — Škoda vsled požarov znašala je 13,978.940 gold., zavarovanih bilo je 7005 poslopij, za katere se je škode povrnilo 5,325.776 gold., za premakljivo blago pa 921.005 gold., nepovrnjene pa je škode ostalo 7,732.159 gld. Vzroki požarom bili so: namenoma zažgano v 615 slučajih, nemarnost z ognjem in lučjo v 478 slučajih, strela v 298 slučajih, neznan vzrok v 4204 slučajih. V primeri k požarom poslopij v letih 1871. do 1879. kažejo se sledeče številke:

leta	poškodovanih poslopij	zavarovanih	gold. škode	gold. zavarovane škode
1879	12.408	7005	13,978.940	6,246.781
1878	12.262	7229	15,592.714	6,842.996
1877	14.413	8034	18,972.856	6,594.703
1876	12.977	6697	17,610.135	6,450.908
1875	11.741	6136	15,975 660	6,518.104
1874	16.823	8107	22,046.742	7,281 676
1873	15.412	8079	20,859.899	6,796.040
1872	16 803	7635	18,170.367	6,278.037
1871	9.831	4635	13,446.722	4,708.484

Politične stvari.

Zmešnjave v Egiptu.

Preimenitna je egipčanska dežela, prepomenljiv za svetovni promet sueški kanal, zato ni čuda, da se tam štrena bolj in bolj meša.

Angleška, katera uže zdavnej preži po priliki, da bi Egipt sebi privezala, svoji zgodovini zvesta postopa o tem vprašanji najbolj samostojno in odločno, ona je poslala prva svoje brodovje z vojaki pred Aleksandrijo, in njeni topovi na brodovih „Infleksibel“ i. dr. govorili so prvo resno besedo z Arabi pašo, kateri je z udano si vojsko očitno hujskal na vse tujce Evropejce. Arabi, hitro prepričan, da se z angleškimi topovi ne more poskušati, prepusti Aleksandrijo roparski druhali, sam pa se z vojsko umakne proti Kairi in zdaj trdijo, da je z vojsko v Damanhur-u, 62 kilometrov pod Aleksandrijo.

Med tem ne more angleška pomorska vojska mnogo storiti, ker je bila po številu in vsem pripravljena samo za bombardiranje pomorskega mesta, ne pa za vojsko na suhem.

Med tem pa se čuti vpliv vseh druzih evropejskih držav, ki so pač trpele samostojno angleško postopanje v Egiptu, toda z vso nezaupnostjo spremljale vsak njen korak. — Pred vsem hotela se je, da bi ne gospodarila v Egiptu Angleška sama, pridružiti ji z vojsko Francoska — posebno v brambo sueškega kanala; misliti je bilo po obravnavah v tamošnjem parlamentu, da Fran-

coska nemudoma odpošlje 10 do 20.000 mož; pa deloma politične stranke francoske, deloma pa sklepi evropejske konference v Carigradu pouzročili so, da je francoski parlament za egipčansko vojsko zahtevani denar vladi ministerstva Freicynet-a odrekel s 450 glasovi proti 75. S tem glasovanjem vrženo je Freicynet-ovo ministerstvo in za zdaj tudi sovdeleževanje francoske vojske v Egiptu.

Laška vlada je sicer enakozaupno spremljala postopanje Angleške, toda od vsega začetka držala se je zvesto druzih evropejskih držav, prepričana, da tako po najceneji poti pripomore k temu, da tudi za naprej ne bo nobena evropejska država prevplivna v Egiptu.

Najnoveji čas oglasila se je tudi Španjska, do zdaj na konferenci nezastopana, da naj se ji tudi dá beseda na konferenci, ker njene kolonije in pomorska trgovina ji dajejo k temu pravico. Gotovo je uže zdaj, da bodeta Nemška in Avstrijska to zahtevanje Španjske podpirali, in prej ko ne zastopana bode tako na konferenci nova država, ki z veliko nezaupnostjo opazuje korake Angležev.

Konečno pa konferenco, kaj je dosegla ta? — Dosegla je, da je obljubila Turška sama, v Egiptu zopet red napraviti, Turška, katera je še pred prav malo časom nedvomljivo pokazala, da je bilo vse postopanje Arabi paše samo izvršitev njenih povelj, ona pojde zdaj v Egipt Arabi-pašo preganjat in Angleški, ki je uže tam in katera kmalu dobi tje še večo vojsko, oni Gladstonovi Angleški, najhujši turški sovražnici, gre zdaj Turška sama pomagat zoper Arabi pašo. To je najnoveji vspeh evropske konference, da bi bila v Egiptu skupaj v en namen najhujša nasprotnika, tedaj gotovost, da se ne bodete nikdar zedinili, v škodo vse druge Evrope. — Samo ena zapreka pa je pri vsem tem, da turške vojske še ni v Egiptu in je še ne bo prav kmalu tam, ako druga Evropa Turški ne dá v ta namen potrebnega denarja, Angleška pa bo, na to zdaj vse kaže, samostojno in odločno postopala, bo Egipt z močno roko prijela in tudi držala.

Naši dopisi.

Motnik 28. julija. — Pred nekim časom se je v poštnih krogih govorilo in po časnikih pisalo, da se bode po poštah po nalašč za to napravljenih nakaznicah lahko davek v davkarijo pošiljal in tako davkoplačevalcem zamuda in stroški prihranili. Taka naprava bi bila za naše občine, ki so po 5 in 6 ur deleč od davkarije, neprecenljiva dobrota. Koliko se zamudi, ako hoče nalašč nesti davek! zamudi se dan in potrosi denar, kar je precejšna škoda pri kmetiji. Zatoraj je želeti, da prej ko je mogoče poštno vodstvo pri nas tako napravo uvede.

Iz Ljubljane. (*Čujte trgovci s petrolejem!*) S 1. septembrom t. l. zadobi veljavo postava, s katero se naklada porabnina na rudninska olja. Zaloge nad 100 kil se imajo pri davkarskih uradih oglasiti vsaj do 3. septembra; prošnje, da se plačilo porabnine odloži za največ 6 mesecev, morajo se vložiti do 15. avgusta. Več o tem se nahaja v posnetku dotične postave na drugem mestu današnjih „Novic“.

— (*Toča.*) Z Dobrove izvemo, da se je gori preteklo nedeljo popoludne ob 2. uri vsula med dežjem drobna pa prav gosta toča, ki je zelje, ajdo in oves nekoliko poškodovala, pomenljive škode pa ni napravila, tudi je dosegla le mali del polja.

— (*Naš baritonist gosp. Jos. Nolli*) poje to jesen, kakor ravno čujemo, v laški operi v Pragi, pozneje pa v Rimu. Gotovo ga bodo veseli Čehi v Pragi, ker ne dvomimo, da se bo oglasil tudi v českih družbah s slovensko ali česko pesmijo.

— (*Preč. gosp. dekan, častni kanonik Ivan Toman*), mnogoletni deželni poslanec, obhaja dne 6. t. m. v Moravčah zlato mašo. Velezasluženemu duhovniku in rodoljubu jubilantu iz vsega srca voščimo še mnogo mnogo let!

— („*Jahresbericht der Staats-Ober-Realschule in Laibach für das Schuljahr 1882*“) prinaša na prvem mestu: „Bestimmung der Krümmungslinien einiger Oberflächen“ na 39 straneh veliko rajdo formul x y z različnimi potencami, katerih bi si pa izmed 1000 bralcev prav težko eden privoščil. Po naših mislih bi bili taki spisi primerni za strokovnjaško-znanstvene časnike ali letopise, nikakor pa za šolsko poročilo namenjeno v prvi vrsti učencem in starišem ali sicer šolskim prijateljem. Razun tehnikov ali profesorjev tega predmeta taki spisi v resnici ne zanimajo nikogar.

Iz druzih delov poročila razvidimo, da je to šolo obiskovalo 203 učenci, po narodnosti 93 Nemcev, 85 Slovencev, 2 Hrvata, 1 Čeh, 21 Lahov in 1 Francoz, po veri 200 katoličanov, 2 protestanta in 1 jud. — Med prostimi predmeti nahajamo tudi slovenščino za Neslovence, in ta poduk je obiskovalo izmed 110 Neslovencev prvi razred 18, drugi razred pa 11 učencev. — Petje je obiskovalo 65, stenografijo 4, modeliranje 14 in analitično kemijo 7 učencev.

— (*Narodno veselico na korist „Narodnemu domu“*) napravijo v nedeljo 6. t. m. na Brezovici nad Ljubljano. Po programu bo zeló živahna, če bo vreme ugodno. Ker Brezovica ni daleč od Ljubljane in ob ravni cesti, se te veselice vdeležiti more tudi lahko veliko Ljubljančanov, na katere se Brezovičani celó zanašajo.

— (*Mlatilnico*), parni enako, katero bo pa voda gonila, si je napravil tudi gospod Jože Verbič, posestnik in mlinar na Bistri. Kako se mu bo obnašala, bomo uže zvedeli in o tem poročali.

— (*Parna mlatilnica*), o kateri so imele „Novice“ zadnjič iz Šiške obširneje poročalo, se je brž prikupila, gosp. J. Malenšek ima uže skoro preveč naročil. Dela pa tudi naglo in čisto, pri nekem posestniku v Šiški je oni teden od 11. ure dopoldne do 10. ure zvečer omlatila 195 mernikov žita, kakor se nam poroča. Od mernika omlačenega žita računi gosp. Malenšek 12 kr.

— (*O porcijunkuli*) se je sešlo letos skoro nenavadno veliko število pobožnih ljudi z vse dežele v Ljubljani, da opravijo svojo pobožnost pri oo. frančiškanih. Kakor vselej, je bil tudi letos o tej priliki živahen čebuljin somenj. Blaga je bilo veliko in lepega, a ravno zato cena silno nizka.

— („*Brencelj*“) je s svojo oni teden izišlo 7. številko pričel drugo polletje XIV. letnika. Obseg je mnogovrsten.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Kedar beremo dunajske novice, posebno take, ki se tičejo nas Slovencev, spominjamo se zmeraj na modrijančiča, ki je daroval sv. Mihelu svečo, hudiču pod njim pa dve. Tudi noveje dunajske naredbe imajo tak tipus. Minister Conrad je naročil, naj se nekaj razširi slovenščina na slovenskih paralelkah ljubljanske gimnazije ter na nižih gimnazijah v Kranji in Novem mestu, ob enem odstrani velezaslužene oo. frančiškane od kamniške ljudske šole in ob enem se razglasi Vesteneckova postava o odkupu duhovniške bire. Blagor učencem prihodnjih kamniških ljudskih šol! — Z odkupom bire pa si bodo naši ubogi kmetje tako opomogli, da jim bo kmalu treba naložiti novega davka,

sicer bi ne vedeli kam z denarjem. Častite naše bralce opozorujemo na dotične obravnave kranjskega deželnega zbora o omenjenih dveh predmetih, tam je zapisana v njih naša sodba. — Tudi še drugo prav mično prikazen kažejo nam nekateri tukajšnji oficijozni časniki: ki trdijo, da tudi znan zagrizen nemec, dr. Rus ni pravi nemec, ker trdi, soglasno s Čehi, da to ne gre in tudi ne koristi prav nič nemštvu, po eni strani dati Čehom lastno vseučilišče, po drugi strani pa jim nemščino usiljevati na ravno tem vseučilišči. — Po pravici trdi „W. A. Z.“ o teh izrekih oficijoznih listov: „Ako jim uže dr. Rus ni dosti pravi Nemec, jih bo v Avstriji kmalu sploh težko najti.“

Iz Trsta. — Včeraj pričela se je razstava po objavljenem programu v navzočnosti nadvojvoda Karol Ludovika in mnogobrojnih vabljenih gostov. Obširneje poročilo prinesemo prihodnjič.

Z Lvova 29 julija. — Kakor znano, teče uže več tednov konečna sodnijska obravnava pred tukajšnjo porotno sodnijo zoper več odličnih rusinskih oseb zarad veleizdajstva. Letošnjo spomlad dejalo se je v zapor poleg dvornega sovetnika Dobržanski-a, nekdanjega državnega poslanca Naumovicz-a še mnogo odličnih Rusinov. — Danes popoludne ob $5^1/_4$ uri naznanila je porotna sodba po svojem načelniku prof. Rylski-u sledečo sodbo: Prvo glavno vprašanje zarad veleizdajstva (§. 58. lit. c) se gledé vseh zatožencev soglasno zanika. Prvo eventualno vprašanje o veleleizdajstvu (§. 61. opušenje naznanila) se z večino glasov gledé vseh zatožencev razun Olge Hrabar zanika, gledé Olge Hrabar pa enoglasno pritrdi, toda z dostavkom, da ni mogla naznanila oddati brez nevarnosti za svoja sorodnike (ostane tedaj tudi nekaznovana). — Pri drugem eventualnem vprašanji zarad motenja javnega miru, obsojeni bili so z večino glasov samo 4, in to P. Naumovicz na 8 mesecev, Ploszczanski na 5 mesecev, J. Szpunder in Olexa Zaluski pa po 3 mesece ječe. Vseh drugih 7 zatožencev bilo je oproščenih in koj izpuščenih iz zapora. Med Poljaki in Rusini je strastno narodno sovraštvo, iz katerega izvira živo sočutje Rusinov z Rusi, in srdito sovraštvo Poljakov zoper oba. Veseli nas zato, da konec sodbe priča o popolni nepristranosti porotnikov, ki so sodili brez političnega sovraštva. — Umrl je danes tukaj ud gosposke zbornice, grof Cazimir Krasicki.

Ogerska. — Preiskava zarad pogrešane Ester-e Solymossy kaže, kakor poroča „Pesti Naplo“, po razlogih, katere za posebno preiskavo navaja preiskovalni sodnik Bary, sledeče: Salomon Schwarz, Leopold Braun in Abraham Buksbaum so na podlagi odločnih, nadrobnih in jasnih zadosti vtemeljenih izpovedeb prič, katere so v soglasji z dogodbami, na sumu, da so dne 1. aprila na dvorišči sinagoge, kjer so bili pri poskušnji božje službe navzoči, tje privabljeno Estero Solymossy s prerezanjem vratu umorili. Več druzih oseb je zatoženih, da so pri tem hudodelstvu vedoma pomagali.

Iz Bosne. — Skupni finančni minister Kallay in civilni adlatus bosenski, baron Nikolić, nastopila sta včeraj popotovanje po Bosni in Hercegovini, kjer se hočeta muditi dva meseca; saboj imata veče število novih uradnikov, starejih so mnogo prav nagloma odpravili. Kallay hoče si neki varovati popolno neodvisnost od vojaštva, tudi se govori, da za upravo hoče privzeti posvetovalni zbor domačinov, tudi z novimi in deloma uže vpeljanimi davki hoče bolj polagoma in zmirno postopati. — Vse to je hvale vredno, toda motil bi se, kdor bi mislil, da se turška dežela dá hitro in brez stroškov vrediti. Bosnjaki morajo čutiti, da se njihovo stanje boljša, državi naši pa se s to upravo ne sme velikih stroškov prizadevati. Tega ne sme pozabiti, kdor hoče državi in Bosni vstreči,

Pariz. — Vsled sklepa zbornice poslancev o stroških za egipčansko vojsko odstopilo je ministerstvo Freycinet-ovo in zbornica ne zboruje, dokler se ne sostavi novo ministerstvo. Do tedaj ustavljene so tudi vse vojne priprave, francosko brodovje pred Aleksandrijo pa je dobilo povelje, ta čas zdržati se vsakega odločilnega postopanja.

V Egiptu so si uže navskriž Francozi in Angleži. Arabi daje Leseps-u očividno prednost, in francoski telegrami trdijo, da so angleška poročila o Leseps-u neresnična, da je ta samo posredoval pri Arabi paši, da se je rešilo več Evropejcev iz Kaire. Zdaj pa imajo vse osebe prosto pot v Kairo, katere se izkažejo s spričalom Leseps-ovem. Sicer ni pomenljivih novic, ker ponudba Arabi paše, da se vda, in gre v samostan, ako se njemu in nekaterim njegovim tovarišem prizanese in privoli dosmrtna polkovniška plača, ni videti resnična. — Najnoveji telegrami trdijo, da je ruski zastopnik pri konferenci dobil povelje izstopiti iz nje in ji s tem konec storiti.

XII. izkaz doneskov

za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Gospod	Huth Kar., vojaški kurat v Trstu	2 gold.
„	Koprivnikar Jan., župnik na Savi na Dolenjskem	2 „
„	Saje Mihael, župnik na Štangi .	1 „
Gospodje duhovniki dekanije Nova cerkev na Štajarskem		13 „
Gospod	Martin Šlibar, dekan na Vrhniki	5 „
„	Zdražba Janez, kaplan na Vrhniki	2 „
„	Weis Gabrijel, kaplan na Vrhniki	2 „
„	Fada Jakob, župnik v Polhovem Gradcu	3 „
„	Markič Matej, župnik v Logatcu	3 „
„	Rot Gothard, kaplan v Logatcu	1 „
„	Oblak Janez, župnik v Borovnici	3 „
„	Podobnik Ignacij, župnik v Preserji	1 „
„	Rozman Jurij, župnik v Rakitni	1 „
„	Dolinar Franc, župnik v Horjulu	1 „
„	Belar Jožef, župnik v Hotederšci	1 „
„	Žust Janez, župnik v Rovtah .	1 „
„	Hočevar Anton, župnik pri sv. Joštu	1 „
„	Justin Blaž, oskrbnik župnije v Črnem vrhu	1 „
„	Vončina Anton, kurat v Belkah	1 „
„	Kržič Anton, katehet pri nunah v Ljubljani	3 „
	Skupaj	48 gold.
K temu v zadnjem listu izkazanih .		1230 „
	Skupaj do zdaj .	1278 gold.

nabral in poslal prečast. gosp. dekan na Vrhniki

Odgovorni vrednik: Alojzij Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.